

SOCIO-PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF ORGANIZATION AND MANAGEMENT

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-1.43>

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЖІНОК З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Застело А. О.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи та психології
Національний університет «Запорізька політехніка»*

Стрюкова Ю. В.

*старший викладач кафедри соціальної роботи та психології
Національний університет «Запорізька політехніка»*

Віхляєва Я. Є.

*старший викладач кафедри соціальної роботи та психології
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

Самореалізація особистості на сьогоднішній день являється основною сферою життєдіяльності людини. Успішна самореалізація не тільки гарантує емоційно-особистісне благополуччя, задоволеність якістю життя і розвиток особистісного потенціалу, але і сприяє розвитку професіоналізму, підвищення професійної компетентності спеціаліста. В наш час не тільки чоловіки хочуть мати хорошу роботу, займати високу посаду, та заробляти великі гроші, для жінок це також стає актуально. Не зважаючи на традиційні уявлення про головну роль сімейної сфери в житті жінки, сучасні дослідження все частіше розглядають особливості самореалізації жінок. Робота допомагає жінці відчувати себе більш впевненою та самостійною.

Е. Шейн виділяє наступні ціннісні орієнтації (якоря кар'єри): професійна компетентність, менеджмент, автономія, стабільність, служіння, виклик, інтеграція стилів життя, підприємництво. Таким чином, у кожної людини є домінуюча кар'єрна орієнтація, і організація, в яку він намагається влаштуватися (або влаштовується) на роботу, може її прийняти або відкинути. Якщо цінності людини і організації збігаються, то вони починають тривалий і успішну співпрацю, допомагаючи

досягати один одному поставлених цілей; якщо ж цінності не збігаються, то людина і організація відчують невдоволення один одним і рано чи пізно розлучаються [1].

Ціннісні орієнтації, як елементи внутрішньої структури особистості, мають вагоме значення для житті кожної людини. В силу того, що більшу частину свого часу людина пов'язує з роботою, ціннісні орієнтації визначають кожен етап кар'єрного становлення. Вони визначають перший вибір людини в його професійній кар'єрі і направляють його подальші пересування по кар'єрним коридорах.

Аналіз основних підходів, вироблених у вітчизняній та зарубіжній науці говорить про те, що явище самореалізації залишається одним з найскладніших для вивчення в психології. Таким чином, самореалізація – це процес, що полягає в усвідомленні власних задатків, потенціалу, таланту та їх реалізація в обраному виді діяльності. Самореалізація є атрибутом самого існування людини. Самореалізація грає найважливішу роль на всьому життєвому шляху особистості. Передумови до самореалізації закладені в самій природі людини і існують як задатки які з розвитком людини, з формуванням його особистісних властивостей стають основою здатності до самореалізації.

В силу того, що більшу частину свого часу людина пов'язує з роботою, ціннісні орієнтації визначають перший вибір людини в його професійній кар'єрі і направляють його подальші пересування по кар'єрним рівням.

З метою визначення особливостей та характеру зв'язку ціннісних орієнтацій з різними рівнями самореалізації у жінок було проведено дослідження серед жінок та чоловіків віком від 18 до 23 років та від 24 до 33 років загальною кількістю 150 осіб.

Для проведення дослідження були використані такі методики: 1) Багатомірний опитувальник самореалізації особистості (С.І. Кудінов) з метою виявити психологічні особливості самореалізації в залежності від внутрішніх та зовнішніх факторів: екологічних, біологічних, соціальних, психофізіологічних, а також діагностувати різні види самореалізації особистості: соціальну, професійну та особистісну; 2) Методика діагностики ціннісних орієнтацій в кар'єрі «Якоря кар'єри» (Е. Шейн, переклад та адаптація В.О. Чикер, В.Е. Винокурова) з метою виявити наступні кар'єрні орієнтації: професійна компетентність, менеджмент, автономія, стабільність, служіння, виклик, інтеграція стилів життя, підприємництво.

Для жінок зв'язок кореляції вказує на наступні особливості ціннісних орієнтацій.

Фактор «соціоетрична мотивація» обумовлює таку ціннісну орієнтацію як служіння. Чим вище показник домінування соціально-

схвалюваних мотивів, тим більше це буде впливати на основні цінності донної орієнтації.

Фактор «конструктивна самореалізація» обумовлює таку ціннісну орієнтацію як автономія. Чим вище показник позитивної результативності процесу самореалізації, тим більше буде проявлятися його бажання в незалежності.

Фактор «екстернальність самореалізації» обумовлює таку ціннісну орієнтацію як підприємництво. Чим нижче показник самоконтроля та самоорганізації індивіда, тим більше він буде бажати створювати щось нове, відкривати свою справу.

Фактор «суб'єктно-особистісні установки» обумовлює таку ціннісну орієнтацію як підприємництво. Чим вищий показник реалізації свого потенціалу, тим нижче буде бажання витратити ресурси на довкілля.

Фактор «консервативність самореалізації» обумовлює такі цінності, як автономія та стабільність роботи. Чим більше людина воліє в житті притримуватись консервативності, тим менше вона автономна.

Фактор «суб'єктно-особистісні установки» обумовлює такі ціннісні орієнтації, як професійна компетентність та стабільність роботи. Чим вищий показник реалізації свого потенціалу, тим якісніше буде його робота та більших результатів він зможе досягти в своїй галузі.

Фактор «екстернальність» самореалізації обумовлює таку ціннісну орієнтацію як виклик. Чим більше бажання подолати труднощі, конкурувати, тим більше самоконтроля та самоорганізації.

Фактор «консервативність самореалізації» обумовлює такі ціннісні орієнтації, як професійна компетентність, менеджмент та стабільність роботи. Чим вище показник інтелектуальної, комунікативної та поведінкова стереотипність, тим більші показники наявності здібностей в певній галузі, навички міжособистісного спілкування та стабільності місця роботи.

Фактор «особистісні бар'єри» обумовлює таку ціннісну орієнтацію як автономію. Чим більші показники особистісних якостей індивіда, тим більші результати в прагненні робити все по своєму.

Фактор «оптимістичність самореалізації» обумовлює такі ціннісні орієнтації, як професійна компетентність, менеджмент, стабільність роботи та інтеграція стилів життя. Чим менший показник негативного психоемоційного стану, тим більші показники наявності здібностей і талантів у певній галузі, прагнення зайняти високу посаду та мати стабільну роботу, вміння інтегрувати різні сторони свого життя.

Фактор «еґоцентрична мотивація» самореалізації обумовлює таку ціннісну орієнтацію як інтеграцію стилів життя. Чим менші показники особистісних мотивів, які допомагають просуватися по службі, тим вищі показники вміння інтегрувати різні сторони свого життя та навпаки.

Фактор «особистісна самореалізація» обумовлює таку ціннісну орієнтацію як професійна компетентність. Чим менший показник розвитку особистісних та духовних якостей, тим вище показники професійної сфери та навпаки.

Фактор «соціальна самореалізація» обумовлює таку ціннісну орієнтацію як підприємництво. Чим менший показник соціальної активності, суспільної справи, тим більші показники підприємництва.

За результатами розрахунку t-критерію Стьюдента були виявлені наступні відмінності між вибірками респондентів.

1. Жінкам на відмінну від чоловіків в структурі ціннісних орієнтацій більш значимим являється стабільність місця проживання. Що може свідчити про те, що жінки віддають перевагу «пускати корні» в певному місці, вкладаючи заощадження в свій будинок, відрядження для них являються негативним фактором, в той час коли чоловіки менше прив'язуються до одного місця проживання, для них не такою складністю являються відлучення по роботі.

2. Для жінок віком від 24 до 33 років в структурі ціннісних орієнтацій більш значимим являється виклик. Що свідчить про те, що вони вміють створювати свою систему цілей та вибирати серед них ті які їм більше підходять, вони з легкістю приймають рішення та переходять від планування до дій. Вони позиціонують себе з сильною особистістю, яка має достатню свободу вибору, щоб будувати своє життя відповідно до своїх цілей, вільно їх приймати та втілювати.

3. Для жінок віком від 24 до 33 років в структурі ціннісних орієнтацій значимою являється професійна компетентність. Що визначає те, що вони більш відповідально підходять до своєї справи, потребують постійного професійного розвитку. Вони готові керувати людьми та проектами в рамках своєї компетентності, шукають визнання своїх здібностей.

4. У жінок віком від 18 до 24 років переважає особистісна самореалізація. Що може свідчити про те, що для них проявити себе як особистість являється одним з головних завдань. Вони постійно прагнуть вдосконалюватись, виражати свої особистісні якості з метою досягнення духовного та особистісного розвитку.

Виходячи з отриманих результатів, маємо відзначити перспективним напрямком розвитку теми дослідження створення ефективних та мобільних програм психологічного супроводу жінок на різних рівнях самореалізації з урахуванням прояву ціннісних орієнтацій.

Література:

1. Шейн Э.Х. Организационная культура и лидерство. СПб. : Питер, 2002. 336 с.